Zákon o systému EVORAS

Návrh zákona č. 3 podle seznamu zákonů Fóra lidu – prováděcí zákon k Občanské ústavě ČR (OIPD)

Fórum lidu · pracovní návrh ze dne 26. 10. 2026

Postavení návrhu: Zákon provádí čl. 31, 32 a 123 Občanské ústavy a navazuje na čl. 5 (osobní odpovědnost, stroj nerozhoduje o lidech), čl. 17 (tajné hlasování) a čl. 66 odst. 7 (technický provoz zajišťuje Veřejná služba správní). Vychází z autorova popisu EVORAS na forumlidu.cz/oipd. Podle čl. 32 ústavy jej schvalují občané v referendu. Do zprovoznění systému se podle čl. 123 odst. 2 ústavy petice, volby, odvolání a referenda konají listinně.

NÁVRH

ZÁKON

ze dne …….. 20..

o elektronickém volebním, odvolávacím, referendovém a anketním systému (zákon o systému EVORAS)

Občané České republiky se v referendu usnesli na tomto zákoně:

ČÁST PRVNÍ – ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ

§ 1 – Předmět úpravy

Tento zákon upravuje podle čl. 31, 32 a 123 Občanské ústavy České republiky (dále jen „ústava“) zřízení, technické uspořádání, provoz, ochranu a veřejnou kontrolu elektronického volebního, odvolávacího, referendového a anketního systému (dále jen „EVORAS“), postavení výhradních programátorů a náhradní listinný postup.

§ 2 – Vymezení pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

a) **programem** úplný zdrojový text programového vybavení EVORAS včetně komentářů,

b) **serverem** počítač, který zpracovává data EVORAS,

c) **kontrolním počítačem** počítač, který zveřejňuje program, provádí losování a kontroluje shodu výsledků serverů,

d) **lokalitou** chráněné podzemní prostory, v nichž je umístěna jedna skupina serverů a jeden kontrolní počítač,

e) **výhradním programátorem** občan zvolený podle § 15, který jediný smí měnit program,

f) **výhradním programátorem s aktivním klíčem** výhradní programátor, který má právo fyzického přístupu do lokality,

g) **úkonem** petice, kandidatura, hlas, odvolání, interpelace, secese, občanské hodnocení nebo jiný úkon občana učiněný v EVORAS.

§ 3 – Zásady

(1) EVORAS slouží občanům. Patří všem občanům a nikdo si jej nesmí přivlastnit.

(2) EVORAS je otevřený: jeho program, protokoly změn a technická dokumentace jsou veřejné.

(3) EVORAS zachovává tajnost hlasování: nikdo, ani výhradní programátor, nesmí zjistit, jak určitý občan hlasoval.

(4) EVORAS je ověřitelný: každý občan si může ověřit, že jeho hlas byl započítán tak, jak jej odevzdal, a každý může ověřit správnost sečtení všech hlasů.

(5) EVORAS jen eviduje a sčítá úkony občanů. O právech a povinnostech lidí nerozhoduje; nesmí v něm být použita umělá inteligence k hodnocení, třídění nebo ovlivňování úkonů občanů (čl. 5 odst. 2 ústavy).

(6) EVORAS je provozován výhradně na území České republiky, na hardwaru ve vlastnictví státu a bez závislosti na cizím cloudu, cizím správci nebo vzdáleném přístupu.

ČÁST DRUHÁ – FUNKCE A PŘÍSTUP OBČANŮ

§ 4 – Funkce

EVORAS slouží k

a) peticím k vyhlášení referend, anket a odvolání,

b) kandidaturám do veřejných funkcí,

c) volbám a odvoláním,

d) referendům a anketám,

e) občanským interpelacím a žádostem o audienci (čl. 30 ústavy),

f) secesím podle zákona secesního,

g) občanskému hodnocení institucí veřejné služby,

h) náhodnému losování Občanských komisí, porotců, stráží lokalit a dalších orgánů podle zákona,

i) vedení registru volebních závazků a seznamu voličů.

§ 5 – Právo používat EVORAS

(1) Každý rozhodující občan má právo kdykoli bezplatně používat EVORAS ke všem úkonům podle § 4.

(2) Každá obec zřídí alespoň jedno kontaktní místo, kde občanovi pomůže úkon učinit, aniž by se kdokoli dozvěděl jeho obsah; u hlasování se úkon činí v plentě na zařízení obce.

(3) Občané, kteří nemohou nebo nechtějí EVORAS používat, mají vždy možnost učinit úkon listinně; listinný úkon má stejnou platnost.

§ 6 – Ověření totožnosti

(1) Občan se do EVORAS přihlašuje prostředkem elektronické identifikace s vysokou úrovní záruky, nebo na kontaktním místě obce po ověření totožnosti z průkazu.

(2) Údaje o totožnosti slouží jen k ověření oprávnění a k zabránění dvojímu úkonu. Po ověření se oddělí od obsahu úkonu způsobem podle § 25.

ČÁST TŘETÍ – TECHNICKÉ USPOŘÁDÁNÍ

§ 7 – Lokality

(1) EVORAS je provozován ve třech lokalitách: v Praze, v Brně a v Ostravě (čl. 31 odst. 2 ústavy). Lokality se zřizují v chráněných podzemních prostorách, zpravidla Pražského hradu, hradu Špilberk a Ostravské univerzity; jiné umístění lze určit jen zákonem schváleným v referendu.

(2) V každé lokalitě jsou tři servery a jeden kontrolní počítač, celkem tedy dvanáct počítačů: servery A, B, C a kontrolní počítač J v Praze, servery D, E, F a kontrolní počítač K v Brně, servery G, H, I a kontrolní počítač L v Ostravě.

(3) Všechny servery spouštějí stejný program a zpracovávají tytéž úkony nezávisle na sobě.

§ 8 – Oddělení programu a dat

Servery se navrhují tak, aby paměť programu byla fyzicky oddělena od paměti dat (počítače harvardského typu) a aby program nebylo možné změnit z datového kanálu. Paměť programu je přístupná jen fyzicky, v lokalitě.

§ 9 – Vzájemná kontrola

(1) Výsledek každého hlasování a ověření petice zjistí všech devět serverů nezávisle. Kontrolní počítače výsledky porovnají a zveřejní.

(2) Výsledek je platný, shoduje-li se nejméně na sedmi serverech ve všech třech lokalitách. Odchylka kteréhokoli serveru se zveřejní a prošetří.

(3) Neshodují-li se výsledky podle odstavce 2, rozhodne Státní volební komise o sečtení podle náhradního listinného postupu nebo kontrolního vzorku (§ 29).

§ 10 – Odolnost

(1) Lokality jsou propojeny vyhrazenými spoji a mají nezávislé napájení na nejméně 30 dní.

(2) EVORAS musí zůstat funkční při výpadku kterékoli jedné lokality.

(3) Data se průběžně zálohují ve všech třech lokalitách; záloha mimo lokality je zakázána.

ČÁST ČTVRTÁ – OTEVŘENOST PROGRAMU

§ 11 – Zveřejňování programu

(1) Každých 6 minut zveřejní postupně každý z devíti serverů prostřednictvím kontrolních počítačů na internetových stránkách EVORAS úplný výpis programu, který právě provádí, s časovým razítkem a označením serveru.

(2) Kdokoli může výpisy porovnávat mezi sebou a s posledním zveřejněným protokolem změny.

(3) Zveřejňuje se též technická dokumentace, popis kryptografických postupů a průběžné souhrnné údaje o provozu bez osobních údajů.

§ 12 – Veřejná kontrola

(1) Kdokoli může zasílat podněty k programu výhradním programátorům prostřednictvím internetových stránek EVORAS; podněty a odpovědi se zveřejňují.

(2) Veřejná služba správní vyplácí odměnu za prokázané nalezení bezpečnostní chyby; výši stanoví sazebník schválený v referendu.

(3) Vysoké a střední školy s výukou informatiky zařadí analýzu programu EVORAS do výuky.

(4) Jednou ročně provede nezávislý audit programu a provozu tým vylosovaný z přihlášených odborníků; zpráva se zveřejní.

ČÁST PÁTÁ – VÝHRADNÍ PROGRAMÁTOŘI

§ 13 – Počet a postavení

(1) Výhradních programátorů s aktivním klíčem je 21, po sedmi pro každou lokalitu. Dalších 21 výhradních programátorů tvoří záložní tým bez aktivního klíče.

(2) Výhradní programátor je veřejným služebníkem; osobně a trestněprávně odpovídá za bezchybný chod programu a je povinně pojištěn.

§ 14 – Předpoklady

Výhradním programátorem může být zvolen bezúhonný rozhodující občan s vysokoškolským vzděláním v informatice nebo s doloženou praxí nejméně 10 let v bezpečném vývoji software, který neprovádí práci pro cizí stát ani pro dodavatele, který se ucházel o zakázky EVORAS.

§ 15 – Volba a odvolání

(1) Výhradní programátory volí a odvolávají rozhodující občané podle volebního zákona.

(2) Uprázdní-li se místo s aktivním klíčem, nastupuje do zvolení nástupce záložní programátor s nejvyšším počtem hlasů ve volbě.

§ 16 – Změna programu

(1) Program smí změnit jen všech sedm výhradních programátorů s aktivním klíčem dané lokality, a to společně, osobně, na místě a jednomyslně. Dálková změna je zakázána (čl. 31 odst. 3 ústavy).

(2) Totožná změna se provede ve všech třech lokalitách; každá sedmička ji samostatně ověří a schválí.

(3) Každá změna se zapíše do pořadově číslovaného protokolu, který podepíší všichni zúčastnění programátoři; protokol se zveřejní spolu se zdrojovým textem změny.

(4) Navrhovaná změna se zveřejní nejméně 30 dnů před provedením k veřejné připomínce. To neplatí pro opravu bezpečnostní chyby; ta se zveřejní ihned po provedení.

(5) V hlasovacím období se program nemění, ledaže jde o opravu chyby, bez níž by hlasování nemohlo pokračovat; o tom rozhoduje Státní volební komise a změna se zveřejní ihned.

§ 17 – Ochrana programátorů

(1) Kdo na výhradního programátora působí nátlakem, hrozbou nebo slibem výhody, dopouští se trestného činu.

(2) Výhradní programátor je povinen každý pokus o nátlak neprodleně ohlásit zpravodajské službě, předsedovi Národní rady a prezidentovi republiky a zveřejnit jej, nebrání-li tomu vyšetřování.

(3) Výhradní programátor se může funkce kdykoli vzdát; nikdo jej nesmí nutit ve funkci setrvat.

ČÁST ŠESTÁ – OSTRAHA LOKALIT

§ 18 – Přístup do lokality

(1) Do místnosti se servery smějí vstoupit jen výhradní programátoři s aktivním klíčem dané lokality, a to vždy všech sedm současně, nikdy méně ani více. Výjimku tvoří technická údržba hardwaru podle § 21 a zásah záchranných sborů při nebezpečí z prodlení.

(2) Každý vstup se zapíše do knihy návštěv s podpisy a časem. Lokality jsou nepřetržitě snímány kamerami; záznam se uchovává 10 let.

(3) Neoprávněný vstup nebo umožnění vstupu jiné osobě je trestným činem.

§ 19 – Stráže

(1) Každou lokalitu střeží denně nově vylosovaná stráž sedmi vojáků Národní domobrany a tří policistů, nejvýše v hodnosti poručíka.

(2) Stráže losují kontrolní počítače ze seznamu příslušníků prověřených pro tuto službu; losování se zveřejní až po skončení směny.

§ 20 – Losování

(1) Veškeré losování podle zákonů (Občanské komise, porotci, stráže, kontrolní vzorky, auditní týmy) provádějí kontrolní počítače J, K a L ve vzájemné kontrole.

(2) Náhodnost losování musí být veřejně ověřitelná; výchozí náhodná hodnota se odvodí z údajů, které nelze předem ovlivnit a které se zveřejní.

(3) Výsledek losování se zveřejní ve chvíli stanovené zákonem, který losování upravuje.

ČÁST SEDMÁ – PROVOZ A SPRÁVA

§ 21 – Veřejná služba správní

(1) Technický provoz, napájení, hardware, budovy a spoje zajišťuje Veřejná služba správní (čl. 66 odst. 7 ústavy). Její zaměstnanci nemají přístup k programu ani k datům.

(2) Výměnu nebo opravu hardwaru provádí technik Veřejné služby správní jen za přítomnosti všech sedmi výhradních programátorů s aktivním klíčem dané lokality a dvou členů stráže; úkon se zapíše do knihy návštěv.

(3) Za nepřetržitý a bezchybný provoz odpovídá ředitel Veřejné služby správní.

§ 22 – Dodávky

Hardware a služby pro EVORAS se pořizují ve veřejné soutěži; dodavatel musí předložit úplnou dokumentaci a nesmí podléhat právu cizího státu, které by mu umožňovalo zasahovat do systému.

ČÁST OSMÁ – TAJNOST, OVĚŘITELNOST A OSOBNÍ ÚDAJE

§ 23 – Tajnost hlasování

(1) Hlas se při odevzdání zašifruje a oddělí od totožnosti hlasujícího tak, aby jej nebylo možné zpětně přiřadit, a to ani spoluprací provozovatele a programátorů.

(2) EVORAS eviduje pouze skutečnost, že občan hlasoval, nikoli jak.

§ 24 – Ověření vlastního hlasu

(1) Po odevzdání hlasu obdrží občan ověřovací kód, jímž si může ověřit, že jeho hlas byl započítán, aniž by z kódu bylo zjistitelné, jak hlasoval.

(2) Občan může svůj elektronický hlas do konce hlasovacího období změnit; platí poslední elektronický hlas. Odevzdá-li hlas listinně, elektronický hlas se zneplatní.

§ 25 – Oddělení údajů

(1) Údaje o totožnosti a údaje o obsahu úkonů se ukládají odděleně na různých serverech.

(2) U petic a kandidatur, kde zákon vyžaduje ověření totožnosti podepisujícího, se jméno podepisujícího nezveřejňuje; údaje se po skončení řízení zlikvidují, s výjimkou anonymizované statistiky.

(3) U secesí a interpelací se zveřejňuje jen to, co určí zákon secesní nebo občan sám.

§ 26 – Ochrana osobních údajů

Na zpracování osobních údajů v EVORAS se vztahují předpisy o ochraně osobních údajů. Zneužití údajů z EVORAS k jinému účelu je trestným činem.

ČÁST DEVÁTÁ – NÁHRADNÍ LISTINNÝ POSTUP

§ 27 – Kdy se použije

Náhradní listinný postup se použije (čl. 31 odst. 4 ústavy)

a) do zprovoznění EVORAS (čl. 123 odst. 2 ústavy),

b) při výpadku EVORAS, který znemožní úkony občanů déle než 24 hodin v hlasovacím období,

c) zjistí-li se neshoda výsledků podle § 9 odst. 3 nebo podstatná odchylka kontrolního vzorku,

d) při důvodném podezření ze zneužití systému.

§ 28 – Rozhodnutí o přechodu

O přechodu na náhradní listinný postup rozhodne Státní volební komise. Rozhodnutí se ihned zveřejní; proti němu lze podat návrh Ústavnímu soudu.

§ 29 – Kontrolní vzorek

(1) Při každém celostátním hlasování se v každém kraji náhodně vybere nejméně 1 % hlasujících, kteří mohou dobrovolně a anonymně odevzdat kontrolní listinný hlas; kontrolní hlasy se nespojují s totožností hlasujícího a porovnávají se jen souhrnně.

(2) Liší-li se poměr hlasů v kontrolním vzorku od elektronického výsledku více, než odpovídá statistické chybě stanovené prováděcím předpisem, rozhodne Státní volební komise o přechodu podle § 28.

§ 30 – Průběh listinného postupu

Při náhradním listinném postupu se hlasuje ve hlasovacích místnostech obcí a korespondenčně; hlasovací období se prodlouží o dobu nezbytnou k jeho zajištění. Podrobnosti stanoví zákon petiční a o referendech a anketách a volební zákon.

ČÁST DESÁTÁ – SANKCE

§ 31 – Trestné činy

Neoprávněný zásah do EVORAS, změna programu v rozporu s § 16, neoprávněný vstup do lokality, nátlak na výhradního programátora a zneužití údajů z EVORAS jsou trestnými činy podle § 351a trestního zákoníku ve znění zákona petičního a o referendech a anketách; tento zákon v § 36 doplňuje trestní zákoník o další skutkové podstaty.

§ 32 – Přestupky

Přestupku se dopustí ten, kdo jako zaměstnanec obce nebo jiný veřejný služebník odmítne občanovi pomoc podle § 5 odst. 2 nebo se pokusí zjistit obsah jeho úkonu. Za přestupek lze uložit pokutu do 100 000 Kč. Přestupky projednává Veřejná služba kontrolní.

ČÁST JEDENÁCTÁ – PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

§ 33 – Zavedení EVORAS

(1) Veřejná služba správní zahájí výstavbu lokalit bez zbytečného odkladu po účinnosti tohoto zákona.

(2) Před uvedením do provozu proběhne veřejný zkušební provoz v délce nejméně 6 měsíců s nejméně dvěma zkušebními celostátními hlasováními bez právních účinků a nezávislý audit programu (čl. 123 odst. 1 ústavy).

(3) Rozhodnutí o uvedení do provozu vydá Státní volební komise po zveřejnění zprávy o auditu; EVORAS se uvede do provozu nejpozději do dvou let od účinnosti ústavy.

(4) Do zprovoznění EVORAS se petice, volby, odvolání a referenda konají listinně (čl. 123 odst. 2 ústavy).

§ 34 – První výhradní programátoři

První výhradní programátoři se zvolí listinně podle volebního zákona do 6 měsíců od účinnosti tohoto zákona. Do zvolení připravuje program tým vylosovaný z přihlášených odborníků pod dohledem Veřejné služby kontrolní; jeho práce se průběžně zveřejňuje.

§ 35 – Zmocnění

Národní rada stanoví nařízením (čl. 60 ústavy) technické normy, kryptografické postupy a statistickou chybu kontrolního vzorku. Návrh připraví výhradní programátoři ve spolupráci s Veřejnou službou správní. Nařízení podléhá občanskému vetu.

§ 36 – Změna trestního zákoníku

V zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, se za § 351a vkládá § 351b, který zní:

„**§ 351b – Ohrožení systému EVORAS**

(1) Kdo neoprávněně změní program systému EVORAS, vstoupí do jeho lokality, zjistí nebo zveřejní, jak určitý občan hlasoval, nebo zneužije údaje ze systému EVORAS, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

(2) Kdo působí nátlakem, hrozbou nebo slibem výhody na výhradního programátora systému EVORAS, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

(3) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin podle odstavce 1 jako veřejný služebník, ve prospěch cizí moci nebo ovlivní-li jím výsledek hlasování.“.

§ 37 – Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení výsledku referenda, jímž byl přijat.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

A. Obecná část

1. Účel zákona

Občanská ústava činí z EVORAS páteř přímé demokracie: elektronické petice, volby, odvolání, referenda, interpelace, secese a hodnocení institucí (čl. 31). Aby lidé mohli rozhodovat často a levně, potřebují systém, kterému mohou věřit. Důvěra se tu nebuduje utajením, ale naopak úplnou otevřeností – kdokoli může kdykoli zkontrolovat, jaký program počítače právě provádějí.

2. Vazba na OIPD a popis autora

Zákon přebírá autorův popis EVORAS (forumlidu.cz/oipd, oddíl EVORAS; východiska bod 32):

- **3 × 3 servery + 3 kontrolní počítače** v Praze, Brně a Ostravě, ve vzájemné supervizi „jako na elektrárnách“ (§ 7, § 9),
- **počítače harvardského typu** s oddělenou pamětí programu a dat (§ 8),
- **zveřejňování zdrojového textu každých 6 minut** ze všech devíti serverů (§ 11),
- **21 výhradních programátorů s aktivním klíčem** a 21 záložních; změna jen všemi sedmi současně, jednomyslně, s podpisy na číslovaném protokolu, „nikdy ne jakkoliv dálkově“ (§ 13 až 16),
- **denně losovaná stráž** sedmi vojáků Národní domobrany a tří policistů do hodnosti poručíka a kniha návštěv (§ 18, 19),
- **povinné hlášení nátlaku** zpravodajské službě, předsedovi Národní rady a prezidentovi (§ 17),
- **losování** Občanských komisí, porotců a stráží kontrolními počítači J, K, L (§ 20),
- **výuka a analýza programu na školách** a zapojení odborné veřejnosti (§ 12),
- **odpovědnost Veřejné služby správní** za provoz (§ 21).

3. Doplnění oproti popisu autora

Téma	Autor	Návrh	Důvod
Tajnost hlasování	neřešena podrobně	oddělení totožnosti od hlasu, ověřovací kód (§ 23–25)	Čl. 17 odst. 2 ústavy vyžaduje tajné hlasování; otevřený kód sám nezaručí, že nikdo nespojí hlas s voličem.
Nátlak při hlasování z domova	–	možnost hlas změnit, listinný hlas má přednost (§ 24)	Ochrana před „rodinným“ či zaměstnavatelským nátlakem.
Kontrola výsledku mimo počítače	zveřejnění kódu	listinný kontrolní vzorek 1 % (§ 29)	Zveřejněný kód neprokazuje, že hardware nebyl napaden; nezávislá papírová kontrola ano.
Změny programu	jednomyslně na místě	navíc 30denní veřejná připomínka a zákaz změn v hlasovacím období (§ 16)	Veřejnost má čas změnu prověřit dříve, než začne platit.
AI	IT a AI nesmí rozhodovat (Hlava 1, čl. 46)	výslovný zákaz AI v EVORAS (§ 3 odst. 5)	Provedení čl. 5 odst. 2 ústavy.
Přechod	–	listinně do zprovoznění, zkušební provoz 6 měsíců (§ 33)	Čl. 123 ústavy.

4. Soulad s ústavou a étosem

Zákon naplňuje čl. 31 ústavy beze zbytku a nepřekračuje jej. Odpovídá étosu ústavy: pravdivost a otevřenost (veřejný kód), osobní odpovědnost (podepsané protokoly, trestní odpovědnost programátorů), zákaz moci neživých entit (počítač jen sčítá, nerozhoduje) a ochrana svobody jednotlivce (tajnost hlasu).

5. Dopady

Výstavba tří chráněných lokalit a dvanácti počítačů představuje jednorázový náklad; provoz zahrnuje platy 42 programátorů, ostrahu a audity. Proti tomu stojí úspora nákladů na listinná hlasování, která by bez EVORAS při častých referendech byla neúnosná.

B. Zvláštní část

K § 1 až 3: Předmět a zásady – otevřenost, tajnost, ověřitelnost, zákaz rozhodování strojem, nezávislost na cizině.

K § 4 až 6: Funkce podle čl. 31 odst. 1 ústavy; kontaktní místa obcí zajišťují, že nikdo není vyloučen kvůli technice.

K § 7 až 10: Architektura podle autora; pravidlo shody sedmi z devíti serverů umožní zjistit chybu nebo útok na jednotlivý server.

K § 11 a 12: Veřejná kontrola programu jako hlavní pojistka důvěry.

K § 13 až 17: Výhradní programátoři – volení, odvolatelní, osobně odpovědní a chránění před nátlakem.

K § 18 až 20: Fyzická ostraha a ověřitelné losování.

K § 21 a 22: Oddělení technického provozu (Veřejná služba správní) od programu (výhradní programátoři).

K § 23 až 26: Tajnost a ověřitelnost hlasu, ochrana osobních údajů.

K § 27 až 30: Náhradní listinný postup podle čl. 31 odst. 4 a čl. 123 odst. 2 ústavy.

K § 31, 32 a 36: Sankce a nová skutková podstata trestného činu.

K § 33 až 35 a 37: Zavedení systému a účinnost.

Zdroje: Občanská ústava ČR (OIPD), čl. 5, 17, 30, 31, 32, 66, 123 (forumlidu.cz/oipd/navrh-ustavy); Fórum lidu – OIPD: EVORAS, Základní východiska a principy (bod 32), Hlava 1 (čl. 11, 46), seznam zákonů (č. 3).